

Somkutas Róbert

A Magyar Királyi Honvédség páncélozott eszközökkel felszerelt felderítő csapatai

VIII. rész

A TÁMADÓ MŰVELETEK KEZDETE

A német felvonulás következtében megkezdődött a jugoszláv haderő mozgósítása. A Drávaközben és a Duna-Tisza közén az 1. jugoszláv hadsereg gyülekezett három gyalog- és egy lovashadosztályával.

Ezzel egy időben a határőr őrsöket – a jugoszláv grancsár csapatokat – és azok laktanyáit (a karulákat) megerősítették. A határtól 3-5 km-re húzódó első erődövet – amely Bezdán–Gádor–Órszállás–Bajmok–Szabadka–Palicsfürdő–Horgas –, illetve a Pacsér–Csantavér–Zenta vonal mentén kiépített távolabbat, a jugoszláv hadsereg szervezetébe tartozó erőd-zászlóalj állománya szállta meg. A békeidőben nagy gonddal megtervezett és jól kiépített erődök mélysége 600-700 méter volt, és különböző műszaki akadályok és változatos erődelem-variációk biztosították a leküzdésének megnehezítését. A Duna-Tisza közti jugoszláv védelem tulajdonképpen – természetes terepakadály hiányában – ezen a két erődövön alapult.¹²⁷

Április 7-én megindult a Balatontól délnyugatra begyülekezett német erők támadása is. Április 10-én Zágrábnál találkozott a volt Ausztria területéről harcba vetett csapatokkal, a Temesvár délről támadó csoportosításuk már Belgrádnál harcolt.

A Magyar Királyi Honvédség részéről a határ átlépésére és a támadás megindítására április 11-én 14 órakor, tüzérségi előkészítés után került sor.

A *gyorshadtest* (Pk. Miklós Béla vezérőrnagy) ebben az időszakban Gara–Bácsalmás–Tompá térségében csoportosult és felkészült a támadó feladatának végrehajtására.

AZ I. GYORSHADTEST ÉS FELDERÍTŐ-CSAPATAINAK ALKALMAZÁSA

Az április 11-i határátlépést követő támadásban résztvevő csapatok – Szabadka ÉK-i területe kivételével – többnyire harc nélkül leküzdötték a karulák vonalát, és felzárkóztak

83. ábra. Útakadály Petlovac falu központjában (Fortepan 71479)

84. ábra. Magyar gépkocsizó csapatok Botond félrajkocsijai oszlopban, a délvidéki művelet során

az erődvonalra,¹²⁸ így nem volt különösebb akadály a csapatoknak az erődök előtti előterep és maguknak az erődök felderítésének. A *gyorshadtest* csapatai nem kerültek alkalmazásra, csak felzárkóztak a meghatározott körzetekben az erődövre. A hadtest parancsnoka – Miklós Béla vezérőrnagy – 11-én hajnalban Kiskunhalasra¹²⁹ érkezett, és még a délelőtt folyamán ennek szellemében intézkedett seregtestei felé. Az 1. gépkocsizó dandár Baja, a 2. lovasdandár Csikéria, Tompa, a 2. gépkocsizó dandár pedig Jánoshalma, Mélykút területéről előre vonva készenlétbe helyezte azokat, hogy – külön parancsra – támogatni tudják a hadsereg biztosító erőt. Ezenkívül parancsot kaptak arra is, hogy legyenek készek az erődvonal áttört résén való azonnali bevetésre.

Az 1. gépkocsizó dandár a IV. hadtesttel közösen várhatóan Zombor, a 2. lovasdandár és a 2. gépkocsizó dandár pedig délkeleti irányban hajtják végre az előrenyomulásukat. A 2. gépkocsizó dandár még Ónod területén parancsot kapott, hogy gyorsítsa meg menetét és még 11-én érkezzen be Mélykút, Jánoshalma területére.¹³⁰

A hadtest csapatai megkezdtek a feladataik végrehajtását, a hadtestparancsnokság pedig a délutáni órákban áttelepült Mélykútra.¹³¹

Az 1. gépkocsizó dandár (Pk. Major Jenő vezérőrnagy) útba indította az 1. felderítő-zászlóaljat a dandár Hercegszántó–Regőce–Órszállás–Katymár előrevonási útvonalának felderítésére, és felzárkóztatva az erődövre bevezesse a felderítést.

Az 1. felderítő-zászlóalj (Pk. Altörjay Jenő alezredes) állományát a feladat végrehajtására az 1. gépkocsizó zászlóalj 1. puskászazádjával, egy géppuskás- és egy árkászszakasszal, valamint a 9. kerékpáros üteggel növelték meg. A kötelék 23 órára érkezett ki György puszta területére, a megindulási helyére, ahol a zászlóalj parancsnoka bevezette a felderítést.¹³² Az 1. gépkocsizó dandár felderítő rendszere a megerősített felderítő-zászlóalj állományából létrehozott három felderítő osztagból (*feog.*), a 2. gépkocsizó zászlóalj-

85. ábra. Vasúti sínekből készült harckocsi-akasztók (Fortepan 71549)

tól kiküldött két felderítő járőrből és az 1. gépkocsizó zászlóalj által alkalmazott harcfelderítő járőrből állt.¹³³

Ezt egészítették ki a beérkező 3. gépkocsizó zászlóalj részei és a felderítő-zászlóalj páncélgépkocsi századdal közösen végrehajtott erőszakos felderítés.

Az 1. sz. feog. feladata volt a György puszta–Hercegszántó–Bezdnán irány felderítése, de a tevékenysége a rossz utakon megakadt.

A 2. sz. feog. a György puszta–Gádor–Nenadics szállás irány felderítését kapta, de hamarosan jelentette, hogy a György pusztáról Regőcére vezető utak járhatatlanok, illetve az erődvonalat az ellenség megszállva tartja és szórványos tüzet is észleltek.

A 3. sz. feog. Katymár–Őrszállások–Nemes–Militics irányt kapta feladatul.

A felderítő-zászlóaljaktól kiküldött felderítőosztagok állománya általában 1-2 páncélgépkocsi, 1-2 harckocsi (kis-harckocsi) 1-1 motorkerékpáros és gépkocsizó puskás szakasz (esetleg raj), egy árkászraj és egy 10,5 cm-es lövegéből állt.¹³⁴

A 3. gépkocsizó zászlóalj – amelynek zömét Csátaljár, a többi részét pedig Hercegszántóra irányították az 1. felderítő-zászlóalj felderítő tevékenységének kiegészítéseként, Hercegszántóról kiindulva, délre a határon át azonnal bevezette az erőszakos felderítést.¹³⁵ Ebben a felderítési módban a zászlóalj három puskás százada, egy géppuskás szakasza, két páncéltörő ágyús raja és egy árkászraja, valamint a felderítő-zászlóalj 1. páncélgépkocsi százada vett részt. Ennek során, kihasználva a megerősített zászlóalj rendelkezésre álló tüzerejét és a páncélgépkocsik által biztosított viszonylagos páncélvédettséget harccal történő felderítésben, kikényszerítették az előttük védő ellenséges csapatok tüzeit, ezáltal felfedték az előttük álló erődök és a biztosító csapataik tűzrendszerét. Megállapították, hogy az utak aknazárakkal és úttorlaszokkal voltak elzárva, és a herceghalmi műutat erős tüzérségi tüzzel biztosították. Itt volt az ellenség legerősebb ellenállása. Az erődvonalba visszavonult ellenség szervezett szívós védelmi harcot folytatott,¹³⁶ ezért a 3. gépkocsizó zászlóaljnak nem sikerült áttörni az erődítések vonalán.¹³⁷

Az 1. gépkocsizó zászlóalj 21.30-kor indult Vaskútra, míg a 10. kerékpáros zászlóalj 21 órakor indult Kecelről és 50 km menet után, 12-én – egy rövid egy órás bajai pihenő után – 6 órára érkezett meg Bácsbokodra.

A dandár tüzérsége az 1. gépvontatású könnyű tüzérsztyály, 11-én 15 órakor kezdte meg menetét és 12-én hajnali 1 órára érkezett be Bácsborsód területére.

86. ábra. A magyar gyorscsapatok előrevonása a Baranyavár és Pélmonostor közötti országúton (Fortepan 71583)

Az erődökön való áthatolás érdekében az 1. gépkocsizó utászszázad műszaki felderítő járőre eredményes műszaki felderítés után átjárót nyitott az akadályokon.

A gyorshadtest többi seregtestének zöme ez idő alatt a határra való felzárkózást és a támadási pozíciók elfoglalását hajtotta végre.

A 2. gépkocsizó dandár (Pk. Vörös János vezérkari ezredes) április 11-éről 12-re virradó éjszaka Mélykút, Jánoshalma, Kiszállás területén gyülekezett. A dandár három gépkocsizó zászlóalja még az este folyamán, a dandár tüzérsége azonban csak másnap hajnalban érkezett meg a körletbe.

A dandár teljes feltöltését azonban nem sikerült elérniük a menet megkezdéséig, emiatt a felderítő-zászlóalj puskás százada és árkászszakasza, valamint a dandár egészségügyi oszlop, lőszerkezelő oszlop hátrahagyásával vonult el. A hiányos feltöltés főleg a járművek tekintetében jelentett problémát. Mivel a gépkocsi-nyilvántartásokat nem egyeztetették a valós helyzettel, a forgalomszabályozó század 49 helyett csak 8 motorkerékpárral vonult el, illetve az utászszázad szállítóeszköz hiányában hídanyagát kénytelen volt Tiszakirván visszahagyni. A dandár technikai eszközei közül összesen 135 motorkerékpár, 16 személygépkocsi, 21 tehérgépkocsi, 8 sebesültszállító gépkocsi hiányzott.

Ráadásul 10 darab könnyű harckocsi és 8 páncélgépkocsi is hiányzott a felderítő-zászlóalj eszközei közül. Ezeket a hiányokat nem is sikerült a hadművelet folyamán pótolni.

A 2. felderítő-zászlóalj 18 órakor érkezett meg Mélykútra, ahol a vasúton kiszállított 1. és 2. harckocsiszázad csatlakozott a zászlóaljhoz.¹³⁸

87. ábra. Álcázott jugoszláv erőd (Fortepan 107535)

88. ábra. Egy harckocsiárok leküzdése rohambürün (Fortepan 107536)

A 12. kerékpáros zászlóalj a kiskunhalasi, illetve kiskunmajsai vasútállomáson történő kirakásuk után, menet végrehajtásával csak 12-én a délutáni órákban érkezett meg Mélykútra.¹³⁹

Az 1. lovasdandár (Pk. Vattay Antal vezérkari ezredes) felvonulása a tervezetthez képest nagyon elhúzódott. Április 11-én este a dandárnak még csak az élszállítmánya érkezett meg Nemesnáduddvarra.¹⁴⁰

A 2. lovasdandár (Pk. Veress Lajos vezérőrnagy) Bácsalmás – Bácsmadarason keresztül végrehajtott előrevonással felzárkózott a támadó csoportosításra és biztosította az előtte lévő 14. dandár két zászlóaljának a határátlépését. A dandár 15. és 16. kerékpáros zászlóalja 11-én délután, az 1. és 2. huszárezrede 11-éről 12-re virradó éjszaka elfoglalta a részükre meghatározott területeket.

A dandár 2. páncélos zászlóalja (Pk. Kozocsa Lajos alezredes) 11-én 15 órára kiérkezett a Tompa E-ra lévő iskolához. A dandárparancsnok parancsának megfelelően állományból 2 óra múlva megindult a 2. kisharckocsi-század Szabadka irányába. A század Tompa D-en találkozott a 4. gépvontatású könnyű tüzérsztyá parancsnoka által vezetett harccsoporttal – amely egy tüzérutegéből és a 39/7. századból állt. A tüzérsztyá által szétlőtt 184. és 185. karulák szabaddá tették az utat és hozzájuk csatlakozva együtt törtek előre Szabadka irányába.¹⁴¹

Ebben az időben indult el a páncéloszászlóalj páncélgépkocsi-százada is Csikéria irányába, felderítés feladatai végrehajtására. A páncélgépkocsi-századdal együtt ment a páncéloszászlóalj parancsnoka is az erődök megszállásának ellenőrzésére. Feladata volt továbbá, hogy a felvegye a kapcsolatot az elől lévő gyalogsággal is. Csikérián azonban gyalogság helyett csak egy tüzfegyvelőt találtak, aki jelentette, hogy a határ túlsó oldaláról puska- és géppuska-tűzet észlelt. A páncélgépkocsi-század (kihasználva páncélvédettséget – S.R.) tovább mozgott előre és megállapította, hogy Bajmóktól keletre az erődökben nincs ellenség, de mivel további előretörésre nem volt parancsa, nem folytatta az adott irány felderítését.¹⁴² Közben besötétedett és a páncélgépkocsi-század parancsnoka – az érvényes harcászati szabályzat előírásai ellenére – megszakította az erődök felderítését és visszavonta a századot Csikériára és ott éjjelezett!¹⁴³

Ennek a szakmai hibának másnap komoly késedelmi következményei lettek!

(Meg kell állapítani, hogy a felderítő-zászlóalj és a páncélos zászlóalj szervezete hiába hasonlított egymáshoz, az 1. felderítő- és a 2. páncéloszászlóalj-parancsnok felderítési feladathoz való viszonyulása egész más volt, és a rendel-

89. ábra. Tüzfegyvelő távolságmérő műszerrel (Fortepan 107540)

kezésükre álló csapatokat és harci-technikát is más felfogás alapján irányították!)

Az első hadműveleti napon a 3. hadsereg támadó csapatai (a gyalogdandárok) esetenként csak komoly erőfeszítéssel és elcsigázó menetekkel tudták teljesíteni a 11-ére kitűzött céljaikat. A karuláknál jelentős ellenállásba nem ütköztek, de az erődöv megközelítése – az odavezető utak kis áteresztő képessége és elhanyagoltsága miatt – próbára tett embert és technikát egyaránt.

A gyorshadtest csapatai éjszakai előrevonással felzárkóztak a támadó csapatokra és felhasználva a rendelkezésre álló felderítőerőket, felderítőosztagok és felderítőjárőrök alkalmazásával kijutottak az erődök előterébe és bevezették a felderítést.

Míg egyes csapatok kihasználva az ellenség gyengeségét, illetve visszavonulását további mélységbe mozogtak előre, addig más felderítésre kijelölt erők – pl. a páncéloszászlóaljtól kiküldött páncélgépkocsiszázad – az éjszakára megszakította az ellenséges erők folyamatos felderítését és visszahúzódva a megindulási pontokra, „felkészültek” az erődöv leküzdésére.¹⁴⁴ A felderítési adatok hiánya és egyes, továbbra is tevékenykedő felderítőerők jelentése komoly zavart okozott a hadsereg vezetésében, és ez a másnapi feladatok végrehajtásánál problémaként jelentkezett.

ÁPRILIS 12. ÁTJUTÁS AZ ERÖDÖVÖN

A 2. lovasdandár zömével – a 3. hadsereg kiegészítő intézkedésének megfelelően – április 12-én 7 órára begyülekezett Bácsalmás–Deák puszta–Kunbaja–Csikéria vasútállomás körzetébe. A páncélos zászlóalj még csak ekkor érkezett be Madarasra, ahol 10 órára elérték a menetkésztséget.

Az 1. lovasdandár a már beérkezett részeit Felsőszentiván–Rém–Csávoly területére vonta előre, és felzárkóztatta azokat az erődvonalra.

Április 12-én 8.30 kor kapta a IV. hadtest parancsnoka az értesítést, hogy az 1. felderítő-zászlóalj részeivel már áthaladt a kiürített erődvonalon és Őrszálláson vannak. Erről az I. hadtestparancsnokot tájékoztatta, és áttérés tüzéségi előkészítését is leállította (itt ütött vissza az éjszakai felderítés hiánya!). Az előkészítő tüzet mindösszesen 510 lövés leadása után, 9 órakor beszüntették.

A csapatok azonban még nem tudták folytatni a kiürített erődöv felszámolását, átvizsgálását, mert a betervezett német zuhanóbombázó ezred és a három magyar bombázó osztály légicsapásai leállításában (a fennálló összekötte-

90. ábra. Szükség átkelőhelyek a gyalogság számára egy csatornán (Fortepan 107541)

tési problémák miatt) nem voltak biztosak. Ezért a csapatokat az erődvonalától a biztonságuk érdekében 2 km-re visszavonták.

A német zuhanóbombázó ezred 27 db Junkers Ju 87B gépe 9-10 óra között megjelent 1500 m-en, de a támadás végrehajtása nélkül átrepült a már kiürített erődök felett.

A magyar bombázók közül a debreceni 3/5. bombázó osztályt még a startjánál megállították. A veszprémi 4/II.

osztály a levegőben vette a bevetés letiltását és visszafordult.¹⁴⁵ A tapolcai 4/I. bombázó osztállyal nem tudták felvenni az összeköttetést, így nem vette ezt a tilalmat. A Stukák átrepülése után hamarosan megjelent a magyar bombázó osztály – a rendszeresített 12 darab Junkers Ju 86 K-2 gépével. A kötelék a jugoszláv erődvonal mentén repülve 800-1000 méter magasságból hajtotta vége a bombázást. Mivel a bombázó osztály feladata az erődvonal mögötti ellenséges ütegállások, begyülekező tartalékok és menetoszlopok bombázása volt, valószínűleg a rossz tájékozódás miatt a saját csapatokat vélte ellenségnek.¹⁴⁶ Így azt a támadáshoz készenlétbe helyezett 15. dandár csapatai szenvedték el. Szerencsére a bombák egy része nem robbant, illetve a felrobbantak nem okoztak sérülést.

Mivel az összeköttetéssel és a csapatok helyzetével kapcsolatosan a jelentésekben komoly hiányosságok és ellentmondások voltak, a 3. hadsereg 11. 30-kor intézkedett a saját csapatok első vonalának légi felderítéssel való megállapítására. Utasította az alárendelteteket a saját helyzetük jelzésére.¹⁴⁷

Jellemző a jelentések beérkezésének lassúságára, hogy a 16. határvidéki zászlóalj 8 órai jelentése, miszerint a jugoszláv csapatok az erődöket hajnali 04 órakor kiürítették, csak 11 órakor érkezett be a IV. hdt. parancsnokához!

A gyorsadtesttől a felderítésre kiküldött csapatok, kihasználva a jugoszláv-

91. ábra. Magyar csapatok gyalogmenetben (Fortepan 107635)

92. ábra. Esetenként a terep gyalogosan is nehezen volt járható (Fortepan 107656)

vok által kiürített az erődök veszélytelenségét, a parancsnak megfelelően igyekeztek mielőbb kiérkezni a Ferencsatorna vonalához. Az éjszaka folyamán az 1. felderítő- és 3. gépkocsizó zászlóalj folytatták feladatukat az „ellenség mélységében”. A furcsa számukra csak az volt, hogy – a kiürített erődök miatt – nem volt ellenséges előerő a közelükben, azonban mindezt „kárpótolta” a nehezen járható, esetenként kimondottan ellenséges terep, aminek a felderítése a későbbiek folyamán meghatározó volt a feladatok időbeni végrehajtására.

Az 1. felderítő-zászlóalj részei már 9 órakor áthaladtak az ellenség által kiürített erődvonalon, és kiérkeztek Őrszállás észak területére. Az egyik felderítő járőr a garai úton már Zombor észak területénél járt, és jelentette, hogy a kijelölt támadási sávban a Gara-Gádor és a Duna közötti utak olyan rossz állapotban vannak, hogy azok kerek járművekkel nem járhatók. Ezért a 3. gépkocsizó zászlóalj gépkocsiról szállva, gyalog folytatta a feladatának végrehajtását Hercegszántón át.

Az utak járhatatlansága miatt, az 1. dandár parancsnoka elhatározta, hogy főerőivel a Gara-Regőcze-Őrszállás útvonalon (vagy ha ez sem járható, akkor a Katymár-Őrszállás úton) nyomul tovább. A dandár parancsnoka elhatározását rádióon röviden jelentette, de a gyorsadtest-parancsnokság jóváhagyását – összeköttetés hiányában – mára nem tudta venni, így anélkül kezdte meg.

A gyorsadtesttel reggel óta megszakadt összeköttetés miatt az 1. gépkocsizó dandár parancsnokhelyettese a gyorsadtest-parancsnok harcálláspontján személyesen jelentette, hogy a dandár felderítő részei sikeres átjutottak az erődvonalon.¹⁴⁸

A jelentés alapján a hadtestparancsnokság új intézkedést fogantatosított, amely szerint:

Az 1. gépkocsizó dandárnak folytatnia kellett az előrenyomulását Apatin-Bácsszentiván-Zsarkovác térségébe, miközben felderítő erőivel Gombos-Szentfülöp-Kula irányába kellett kijutnia.

A 2. gépkocsizó dandár zömének ki kellett érnie Zombor és Kerény területére, egy részének pedig Bácsgyulafalvára. A dandár feladata még az összeköttetés fenntartása az 1. hadtest csapataival. Felderítő erői az Újszivác-Kula-Újverbász irányába való előretörést kapták feladatul, de közben a kapcsolatot kellett tartaniuk a Topolya-Bács-

Kossuthfalva irányban előrenyomuló 2. lovasdandárral.

A 2. lovasdandár zömével, Bajmokon át előretörve, birtokba kellett vennie süllyal Topolya területét, valamint Csanatavér körzetét. Felderítési feladatot kapott Szabadka felé és biztosítani kellett az itt folyó a tevékenységet. A 2. páncélos zászlóaljával pedig Szenttamás irányába kellett folytatnia a megkezdett feladatát.

Az 1. lovasdandárt – mint a gyorsadtest második lépcsőjét – Bácsalmás-Bajmokon át tervezték elővonni, úgy, hogy a parancsnokságának Bajmokra kellett bevonulnia.

A parancs hangsúlyozta a Ferencsatorna átjárói birtokbavételének fontosságát és intézkedett arról is, hogy a fogságba esett ellenséget, lefegyverezve a gyorscsapatokat követő gyalogságnak kell átadni.¹⁴⁹

Az 1. gépkocsizó dandár csapatai a kapott parancsnak megfelelően folytat-

ták előrenyomulásukat.

Az 1. felderítő-zászlóalj Toldi harcokcsikkal felszerelt könnyűharckocsi-százada (Pk. Barthalos Zoltán százados) Zombor felé nyomult előre. A századdal tartott parancsnoki harcokcsiján a zászlóalj parancsnoka is. Gyuriti pusztánál a század rajtaütött az ott rejtőzködő jugoszláv csoporton és az ellenség járőreit szétszórta. Fogságba ejtett 74 főt, és sorozatlövő fegyvereket zsákmányolt. A század a felderítés folytatása során, a Zombortól északra mintegy 2 km-re lévő Obziri szállásoknál lerohant egy másik rejtőzködő csoportot is. A sikeres támadás során a század foglyul ejtett 1 tisztet és 86 fő legénységi állományú katonát, valamint páncéltörő és sorozatlövő fegyvereket is zsákmányolt.

A könnyűharckocsi-század Nemesmileticsen át 11.30-kor, az első magyar alakulatként érkezett be Zomborba. A Ferenc-csatornán átvezető hidakat addigra a szerbek felrobbantották, így annak jobb partját nem tudták birtokba venni. Egy órán belül már a felderítő-zászlóalj zöme is beérkezett.¹⁵⁰ A zászlóalj beérkezés után azonnal biztosította a területet és nekifogott a csatornahidak helyreállításának.¹⁵¹ 16.30-kor érkezett meg a páncélgépkocsi-század, amely Bezdán felől közelítette meg a várost. A zászlóalj vonata és kerek járművei 5-6 óra múlva csatlakoztak a többiekhez.

A páncélgépkocsi-szakasznak sikerült az erődövet Beregnél 10-11 óra között áttörni, és a 3. gépkocsizó-zászlóalj további feladataként Bezdán irányába nyomult tovább előre.¹⁵²

A 2. gépkocsizó zászlóalj (Pk. Temesváry Gerő alezredes) Gara községből indult az erődvonal áttörésére. A kiküldött felderítő szerv parancsnoka, Péter hadnagy reggel 7 órakor jelentette, hogy Őrszállásnál betört az erődvonalba és azt üresen találta. Az aknazáron átjárót nyitott, így szabaddá vált az út a dandár előtt, amit azonnal jelentett személyesen a dandárparancsnoknak, és parancsára a zászlóalj megkezdte előrevonását Zomborba és valamilyen új alárendeltjével 18.20-ra beérkezett oda.

Az 1. gépkocsizó dandár parancsnoka délután 5 órakor érkezett meg a városba. Addigra a felderítő- és a 15 óra 30 percre Nemesmileticsen át beérkezett 1. gépkocsizó zászlóaljon kívül, a 2. gépkocsizó zászlóalj is beérkezett. A helyi biztosítást – a gyorsadtestparancsnok közvetlen utasítása alapján – a dandár parancsnokhelyettese, Zsombolyai ez-

redes szervezte meg. Hamarosan megérkezett a hadseregparancsnok is.

Az 1. felderítő- zászlóalj a dandárparancsnoktól és a beérkező hadseregparancsnoktól megkapta a további feladatokat. Ezek szerint a csatorna északi partján Verbászig kell előretörnnie, lehetőség szerint egy hidat vegyen birtokba (ha nem akkor építsen) és a zászlóalj a továbbiakban Újvidék felé fog előretörni. A feladat megszabása idején a zászlóaljvonat még nem érkezett be Zomborra, így a zászlóalj, újból vonat és üzemanyag-tartalék nélkül, azonnal megkezdte feladatát. Végül a zászlóaljnak – mivel a csatorna valamennyi hídja már rombolt volt –, Kulán talált egy olyan rombolt hidat, amit az árkászszakaszával 13-án 6 óráig a harcokcsik számára helyrehozott és a későbbiek folyamán biztosította a csatorna déli partjára történő átjutást.¹⁵³

A 2. lovasdandár zöme április 12-én reggel átcsoportosítást hajtott végre, amely a kora délutáni órákig elhúzódott.

A 4. tüzérosztály (Pk. Tarnóczy Oszkár alezredes) és páncéloszászlóalj 2. kisharckocsi-százada (Pk. Margócsy István százados) – mint *Tarnóczy-csoport* – még az előző este elérte az erődvonalat Szabadkánál. A csoport parancsnoka hajnali 4 órakor felderítésre küldte ki a 2. kisharckocsi-századot. Annak ellenére, hogy a századparancsnoki harcokcsik aknára futott és leszakadt a lánctalpa, sikerült megállapítani, hogy az erődök üresek. Az aknamezőről Telkes Károly hadnagy, tűzserézi képzettség nélkül, személyesen távolította el az aknákat, így a csoport előtt szabadabbá vált az út, és hajnali 5 órakor elindult Szabadkára és át is vonult rajta Csantavér felé. 6 órakor visszafordultak, hogy felszámolják a csetnikek akcióit. A kisharckocsi-század és gépvontatású osztály ezután 13 órakor Bácsalmásra érkezve csatlakozott dandárhoz.

93. ábra. A 15 cm-es közepes tarack 31M_28M Pavesei vontatóval

A dandár a kapott parancsnak megfelelően, 14 óra után két oszlopban megindult Bajmók irányába. A *keleti oszlopban* az 1. és 2. huszárezred, s a 2. lovas tüzérosztály menetelt, míg a többi alakulat nyugati oszlopba került. Az előrevonást rossz útviszonyok között, a torlódások közepette hajtották végre. Az 1. gyalogdandár is ugyanezen az úton vonult. A rossz talajviszonyokkal a lovasság boldogult legjobban, s azért először a 2. huszárezred érte el Bajmókot.¹⁵⁴

A *nyugati oszlop* Pacsér–Bácskossuthfalva felé volt irányítva és csapatok a nehéz, fárasztó menetek és a megújuló csetniktámadások miatt csak 18.30 és 23 óra között érték el a számukra kijelölt területeket.

A 2. páncélos zászlóalj 18-20 óra között érte el Bácskossuthfalvát.¹⁵⁵ 19.00 órára érkezett az oszlop Bajmokra, de újabb parancsot kaptak, hogy nyomuljanak tovább és Zombortól délre és délkeletre foglaljanak hídfőt, valamint a főerőkkel vegyék birtokba Bajsa–Topolya–Csantavér térségét. A parancs meghatározta, hogy a 2. páncéloszászlóalj Topolyán gyülekeztesse be erőit, majd vegye birtokba Szenttamást.¹⁵⁶

Az 1. lovasdandár Rém–Szentiván–Csávoly gyülekező körzetben beérkezett egységei – amelyek közül többnek az alárendeltjei még menetben voltak – utasítást kaptak, hogy Bácsalmás–Bajmokon át, második lépcsőként kerülnek alkalmazásra.

A 4. huszárezred I. osztálya április 13-án 0 óra 30 perc és 2 óra között, 3. gépvontatású tüzérosztálya 13-án reggel 9 órakor érkezett Bajmokra. A dandár mozgását jelentősen hátráltatta, hogy a huszárezredek közül a 3. huszárezrednek 50%-os, a 4.-nek 25%-os, a dandárvonatnak pedig 30%-os hiánya volt a lóállományból.¹⁵⁷

JEGYZETEK

- 127 A Hazáért. A Magyar Honvédség múltja és jelene 1848–2004. Szerkesztő: Dr. Helgert Imre, Vass Jenő Sándor. Szaktudás Kiadó Ház, 2006;
- 128 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 75.;
- 129 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 70.;
- 130 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 70.;
- 131 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 71.;
- 132 Kiss Gábor Ferenc: „Lovon, gyalog, autón, biciklín, vasúton...” A Magyar Királyi Honvédség gyorscsapatai 1938–1941, Szeged, 1914, Belvedere, 150.;
- 133 Dr. Horváth Csaba: A magyar katonai felderítés története. A kezdetektől 1945-ig. Püldo Kiadó, 145.;
- 134 Kiss Gábor Ferenc: Magyar Királyi Honvédség gyorscsapatai 1938–1941, Doktori (PhD) értekezés, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2012, 164.;
- 135 Kiss Gábor Ferenc Magyar Királyi Honvédség gyorscsapatai 1938–1941, Doktori (PhD) értekezés, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2012, 164.;
- 136 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 72.;
- 137 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 76.;
- 138 Kiss Gábor Ferenc: Magyar Királyi Honvédség gyorscsapatai 1938–1941, Doktori (PhD) értekezés, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2012, 175.;
- 139 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 73.;
- 140 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 73.;
- 141 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 66.;
- 142 Dr. Horváth Csaba: A magyar katonai felderítés története. A kezdetektől 1945-ig. Püldo Kiadó, Budapest.145.;
- 143 Dr. Horváth Csaba: A magyar katonai felderítés története. A kezdetektől 1945-ig. Püldo Kiadó, Budapest.146.;
- 144 Dr. Horváth Csaba: A magyar katonai felderítés története. A kezdetektől 1945-ig. Püldo Kiadó, Budapest. 145.;
- 145 M. Szabó Miklós: A magyar királyi légierő a második világháborúban, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1987, 55.;
- 146 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 87.;
- 147 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 84.;
- 148 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 100.;
- 149 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 98.;
- 150 Kiss Gábor Ferenc: Magyar Királyi Honvédség gyorscsapatai 1938–1941, Doktori (PhD) értekezés, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2012, 171–172.;
- 151 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 102.;
- 152 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 105.;
- 153 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 103.;
- 154 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 106.;
- 155 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 107.;
- 156 HIM HL TGY 2191 Pokorny H. Délvidék 1941, 107-109.;
- 157 Kiss Gábor Ferenc: Magyar Királyi Honvédség gyorscsapatai 1938–1941, Doktori (PhD) értekezés, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2012, 175.